

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

DIERENRECHTEN

OOK U KUNT ERMEE TE MAKEN KRIJGEN

EXTREMISME

Stel u voor. Bij de poort van uw bedrijf of (kennis-)instelling scholen actievoerders samen. Of wanneer u 's ochtends uw woning verlaat, ziet u dat deze beklad is.

De intentie van deze acties is duidelijk: ze willen u bewegen om activiteiten van uw bedrijf of instelling te stoppen. Het merendeel van de voorvechters van dierenrechten kiest voor legale middelen, zoals handtekeningenacties of demonstraties. Een kleine minderheid maakt echter gebruik van illegale middelen, waaronder intimidatie, bedreiging of het aanrichten van vernielingen.

Hoe gaat u daar mee om?

Colofon

Dit rapport is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 AA Den Haag
www.minbzk.nl

Lay out: Grafisch Buro van Erkelens
Tekst: Hans Mey
Foto's: ANP, Hollandse Hoogte, www.fotomix.nl

© 27204/1979a-GMD14

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend. Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan, mits deze uitgave als bron wordt vermeld

Inhoudsopgave

1	Van activisme naar extremisme	7
2	Sleutelorganisaties	9
3	Hoe gaan ze te werk?	10
4	Eigen verantwoordelijkheid	13
5	Welke maatregelen kunt u preventief nemen?	14
5.1.	Organisatie	14
5.2.	Medewerker(s)	17
6	Actie vraagt om reactie	18
6.1.	Acties gericht tegen uw organisatie	18
6.2.	Acties gericht tegen uw medewerker(s)	21
7	Communicatie	22
8	Wat mag u van andere partijen verwachten?	23
8.1.	Lokale overheid	23
8.2.	Landelijke overheid	25
9	Relevante organisaties	27

Van activisme naar extremisme

In onze samenleving ligt de zorg voor het welzijn van dieren stevig verankerd. Een breed spectrum van personen, organisaties en groeperingen – al of niet in georganiseerd verband – is bereid zich in te zetten voor verdergaande rechten voor dieren en wil het welzijn van dieren vergroten. Bijvoorbeeld door het opvangen en verzorgen van dieren, het verspreiden van voorlichtingsmateriaal, het houden van demonstraties of door druk uit te oefenen op de politieke besluitvorming. Een kleine minderheid kiest in hun strijd voor de rechten van dieren echter voor ontoelaatbare, illegale middelen. Voorbeelden hiervan zijn het bevrijden van dieren, brandstichting, vernielingen, het zaaien van angst en het intimideren en bedreigen van personen.

Deze vorm van extremisme is voor de overheid, bedrijven en instellingen een bron van zorg. De acties hebben een duidelijke impact op de samenleving en op de slachtoffers en hun omgeving. Dierenrechtenextremisme is een complex fenomeen. De overheid hanteert daarom een integrale aanpak met aandacht voor zowel de strafrechtelijke als de bestuurlijke kant. Het opsporen en vervolgen van daders door het Openbaar Ministerie heeft hoge prioriteit en er is veel aandacht voor de samenwerking tussen alle betrokken partijen.

Voor een goed en helder begrip is het allereerst van belang om dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme te definiëren en duidelijk van elkaar te onderscheiden:

Dierenrechtenactivisme

Personen of groepen die op buitenparlementaire wijze, maar binnen de grenzen van de wet, streven naar verbetering van dierenrechten.

Dierenrechtenextremisme

Personen of groepen die bij het streven naar verbetering van dierenrechten, bewust over de grenzen van de wet gaan en (gewelddadige) illegale acties plegen.

Inzicht in de achtergronden en uitingsvormen van dierenrechtenextremisme is voor u essentieel om te komen tot de juiste preventieve en aanvullende maatregelen voor uw organisatie. Deze publicatie helpt u daarbij en is bedoeld als leidraad hoe te handelen in situaties waarbij uw organisatie met dierenrechtenextremisme wordt geconfronteerd. Wat kunt u doen als leidinggevende? Hoe handelt u als

organisatie? Welke op uw medewerkers gerichte maatregelen neemt u? En wat mag u verwachten van de overheid?

Sleutelorganisaties

In de Nederlandse situatie lopen dierenrechtenactivisme en dierenrechtenextremisme door elkaar. In de nota van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst 'Dierenrechtenextremisme in Nederland- gefragmenteerd maar groeiende' wordt aangegeven dat zich dit met name voordoet bij de linkse en a-politieke organisaties: Respect voor Dieren (RvD), Anti Dierproeven Coalitie (ADC) en Stop Huntingdon Animal Cruelty-Nederland (SHAC-NL). Onenigheid over de actiedoelen en verschillen van ideologie en inzicht hebben de afgelopen jaren geleid tot een fragmentatie van deze groeperingen. De Anti Dierproeven Coalitie is een afsplitsing van Respect voor Dieren. Vervolgens is uit onvrede over de eenzijdige focus van de Anti Dierproeven Coalitie in september 2008 Stop Huntingdon Animal Cruelty- Nederland ontstaan.

Daarnaast is er nog een aantal dierenrechtengroeperingen actief met een extreemrechtse achtergrond, zoals Voorpost en Met de Dieren Tegen de Beesten (MDTB).

Hoe gaan ze te werk?

Respect voor Dieren, de Anti Dierproeven Coalitie en Stop Huntingdon Animal Cruelty-Nederland blijven in hun openbare acties over het algemeen binnen de grenzen van wat wettelijk is toegestaan. Echter, enkele personen die bij deze organisaties zijn aangesloten voeren in kleine ‘cellen’ illegale acties uit. Daarnaast gaat het soms om individuele personen, zogenaamde ‘lone wolves’, die niet bij bovengenoemde organisaties zijn aangesloten en op eigen titel actie ondernemen. Zij identificeren zich met de ideologie van een extremistische groep, zonder met die groep te communiceren. Bij illegale acties laten ze als ‘handtekening’ een gelegenheidsnaam of de veelgebruikte lettercombinaties DBF (Dierenbevrijdingsfront) of ALF (Animal Liberation Front) achter. Dit zijn dus geen bestaande organisaties met leden, een postadres en bestuur.

Sinds enkele jaren hanteren dierenrechtenextremisten in Nederland een uit het Verenigd Koninkrijk overgewaarde strategie. Deze strategie houdt in dat er een doordachte campagne wordt opgezet tegen een zorgvuldig gekozen doelwit. Zij richten zich niet uitsluitend op primaire doelen als bedrijven of laboratoria, maar tevens op zakenrelaties van deze primaire doelen. Ook medewerkers van toeleveranciers, financiële relaties en faciliterende bedrijven worden lastig gevallen.

Dierenrechtenextremisten gaan confronterend te werk en denken er in dat verband niet voor terug medewerkers en bestuurders thuis op te zoeken, te bedreigen en lastig te vallen. Dit worden ook wel ‘home visits’ genoemd. Dergelijke agressie in de persoonlijke levenssfeer wordt als zeer intimiderend ervaren.

Door te opereren in ‘cellen’ wordt het de opsporingsinstanties moeilijk gemaakt om in een vroeg stadium informatie te verzamelen over voorgenomen illegale acties en mogelijke daders van strafbare feiten te achterhalen. Ook het hoge veiligheidsbewustzijn bij dierenrechtenextremisten speelt hierbij een rol. In de meeste gevallen worden acties zorgvuldig voorbereid.

Het volgende citaat geeft aan hoever dierenrechtenextremisten bereid zijn te gaan:

“We vechten nu eenmaal een wereldwijde oorlog en zetten onze eigen vrijheid op het spel voor de vrijheid van de dieren. Voor de gevangenis ben ik niet bang, elke strijd heeft zijn risico’s. Alleen is een gevangenisstraf erg onpraktisch: zolang ik vastzit kan ik geen dieren bevrijden.”

(uit reportage Revu 15/09 over dierenbevrijders)

Dierenrechtenextremisten maken gebruik van ruim beschikbare openbare bronnen (internet, Kamer van Koophandel) en voeren verkenningen uit bij het doelwit en de omgeving daarvan. Op basis van deze verkenningen worden vaak kaarten (inclusief vluchtroutes) en zeer uitgebreide draaiboeken voor de acties gemaakt.

De gebruikte methoden zijn velerlei, variërend van het verzenden van (dreig)brieven en e-mails, intimiderende telefoontjes, het versturen van 'verdachte' pakketjes, binnendringen van gebouwen, het doorknippen van hekken, het ingooien van ruiten, het 'bevrijden' van pels- of proefdieren, het vernietigen van relevante administratie, brandstichtingen in auto's en gebouwen, enz.

Welke sectoren zijn het doelwit?

De volgende sectoren zijn doelwit (geweest) van acties van dierenrechtenextremisten:

- bedrijven die zich specialiseren in het ruimen van overlast veroorzakende dieren
- bio-industrie
- bio-technologische industrie
- bontdetailhandel
- circussen
- diagnostische bedrijven
- farmaceutische industrie
- fastfoodsector
- pelsdierfokkerij
- proefdierfokkerijen (en zakelijke relaties)
- publieke en private proefdierlaboratoria (en zakelijke relaties)
- slagerijen
- veetransportbedrijven

In de nota van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst 'Dierenrechtenextremisme in Nederland-gefragmenteerd maar groeiende' wordt aangegeven dat van de eerder genoemde sleutelorganisaties Respect voor Dieren zich met name richt op de bontdetailhandel en circussen, de Anti Dierproeven Coalitie focust zich op de proefdierlaboratoria en proefdierfokkerijen en Stop Huntingdon Animal Cruelty- Nederland heeft zakelijke relaties van Huntingdon Life Sciences als doelwit. Daarnaast hebben Voorpost en MDTB het vooral gemunt op McDonalds, halal-slagerijen en circusvoorstellingen.

Eigen verantwoordelijkheid

Burgers, bedrijven en (kennis-)instellingen zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid. Dat geldt ook in het geval van dierenrechtenextremisme.

Als werkgever bent u verantwoordelijk voor het nemen van de juiste beveiligingsmaatregelen, zoals: hekken om het bedrijfsterrein, afsluitbare toegangspoorten, een toegangssysteem voor personen en de (inhuur van) beveiliging en bewaking van bedrijfsgebouwen.

Is de dreiging echter zo groot dat uw medewerkers of uw organisatie er op eigen kracht geen weerstand meer aan kan bieden, dan kunt u een beroep doen op de overheid. Het is belangrijk om altijd van de bedreigingen aangifte te doen bij de politie. De politie beoordeelt vervolgens de dreiging, betreft daarbij eventueel informatie van inlichtingendiensten en zorgt, indien nodig, voor passende beveiligingsmaatregelen. De verantwoordelijkheid voor die beveiligingsmaatregelen ligt primair bij de lokale overheid. De politie van de regio waar uw medewerker woont en/of uw organisatie gevestigd is, is verantwoordelijk voor de feitelijke uitvoering ervan. De beveiligingsmaatregelen kunnen variëren van relatief lichte, technische maatregelen tot zware persoonsbeveiliging, afhankelijk van de aard van de dreiging. Voor iedere dreiging is een maatwerkoplossing mogelijk.

Welke maatregelen kunt u preventief nemen?

5.1. Organisatie

Voor uw organisatie is het van belang om na te gaan of het een potentieel doelwit vormt voor dierenrechtenextremisten.

De volgende vragen kunnen hierbij behulpzaam zijn:

- Waaraan kunnen eventuele extremisten hun motivatie ontlelen?
- Op welke onderdelen van het bedrijfsproces zouden acties zich kunnen richten?
- Hoe zouden eventuele extremisten te werk kunnen gaan?
- Welke middelen zouden hierbij kunnen worden gebruikt?
- Hoe groot is de kans dat ze toeslaan?
- Welke schade kunnen ze aanrichten?

Wanneer uw organisatie tot de potentiële doelwitten van dierenrechtenextremisten behoort, kan een risicoanalyse behulpzaam zijn om na te gaan waar uw organisatie de grootste risico's loopt ten aanzien van uitval of verstoring van (vitale) bedrijfsprocessen. Ook brengt het in kaart welke risico's werknemers lopen en welke preventieve maatregelen uw organisatie kan nemen.

Voorbeelden van preventieve maatregelen

Om u een idee te geven van het soort preventieve maatregelen dat uw organisatie kan nemen worden hier enkele voorbeelden gegeven.

Contact politie en gemeente

Belangrijk is een goed contact te onderhouden met uw lokale politie en gemeente. Zij kunnen u immers helpen wanneer u in de toekomst daadwerkelijk geconfronteerd wordt met acties van dierenrechtenextremisten. U kunt aangeven dat u tot de potentiële doelwitten behoort en vragen om een vast contactpersoon. Daarnaast kunt u met de gemeente en politie afspraken maken over de onderlinge informatie-uitwisseling.

Personeelsbeleid

Op het gebied van personeelsbeleid kunt u als werkgever verschillende preventieve maatregelen nemen om acties van dierenrechtenextremisten te voorkomen.

- Een van de tactieken die wordt toegepast om interessante bedrijfsinformatie te verzamelen is infiltratie. Om te voorkomen dat u een dierenrechtenextremist in dienst neemt, kunt u tijdens de sollicitatieprocedure voor tijdelijk en vast personeel gebruik maken van een uitgebreide screening. Er zijn private partijen die u hiermee kunnen helpen.
- U kunt in de vacaturetekst aangeven dat een veiligheidsonderzoek onderdeel van de procedure kan zijn. Dit kan afschrikwekkend werken.
- Wees daarnaast alert op het verstrekken van persoonlijke informatie in de vacaturetekst.
- U kunt medewerkers bij indiensttreding een geheimhoudingsverklaring laten ondertekenen. Er zijn gevallen bekend waarbij personeel benaderd is om tegen een aanzienlijke vergoeding fotomateriaal te leveren.
- In contracten met toeleveranciers kunt u de mogelijkheid opnemen om zonder opgaaf van redenen personeel van de toeleverancier te weigeren.
- U kunt bij indiensttreding de sollicitant verplichten om een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)¹, niet ouder dan 1 jaar, te overleggen.
- U kunt een intern meldpunt oprichten waar uw medewerkers verdachte zaken kunnen doorgeven.
- Ook goede personeelszorg en een zorgvuldig uitstroombesluit zijn van belang.

¹ Voor het VOG-onderzoek worden het Centraal Justitieel Documentatieregister en politieregistergegevens geraadpleegd en kunnen inlichtingen worden ingewonnen bij het OM en de Reclassering. Alle gegevens worden in samenhang gewogen en beoordeeld in relatie tot de functie en op basis van screeningsprofielen.

Wees terughoudend bij het verstrekken van gegevens

Wanneer uw organisatie een potentieel doelwit is, is het raadzaam terughoudend te zijn met het verstrekken van persoonsgegevens. Dierenrechtenextremisten maken dankbaar gebruik van openbare bronnen. Zij achterhalen op deze manier privé-adressen, die zij bijvoorbeeld gebruiken voor een 'home visit'.

- Denk hierbij bijvoorbeeld aan een Kamer van Koophandel inschrijving of gegevens uit het Kadaster. Geadviseerd wordt om bij deze instanties na te gaan of en onder welke gegevens u bekend staat en deze, indien mogelijk, te laten afschermen.
- Wees terughoudend bij het plaatsen van persoonlijke informatie op websites van uw organisatie of andere informatiebronnen zoals prikborden en bulletinboards.
- Vermijd het plaatsen van privé-informatie op visitekaartjes.
- Verstrek geen informatie over (de locatie van) vergaderingen buiten de deur. Denk daarbij ook aan de bewegwijzering in hotels of congresgebouwen.
- Wees voorzichtig met buitenshuis werken in verband met het ongewild verspreiden van vertrouwelijke informatie.
- Draag er zorg voor dat de persoonsgegevens van medewerkers restrictief worden beheerd en gebruikt.

Fysieke vormgeving gebouw

Kijk daarnaast kritisch naar de fysieke vormgeving van het gebouw. Zeker geldt dat bij nieuwbouw en verbouwingen. Publieke instellingen zoals ziekenhuizen en universiteiten zijn open instellingen en staan bij hun beveiligingsaanpak voor een extra uitdaging.

- Zorg voor een gedegen en professioneel advies bij het opstellen van een beveiligingsaanpak. Private partijen kunnen u hierbij behulpzaam zijn.
- Een indeling in compartimenten en gescheiden circuits maken het gebouw minder kwetsbaar. Hierdoor kunnen kwaadwillende bezoekers niet zomaar overal in het gebouw komen.
- Er zijn gevallen bekend waarbij dierenrechtenextremisten zich toegang hebben verschaft tot bedrijfspanden, met als doel het vernietigen en bemachtigen van de administratie. Bemoelijk de toegang voor ongewenste bezoekers.
- Zorg voor meerdere in- en uitgangen, zodat in het geval van een demonstratie de normale bedrijfsprocessen doorgang kunnen blijven vinden.

Vergunningaanvragen

Houd ook, wanneer u gaat verbouwen of nieuwbouw pleegt, rekening met de openbaarheid van gegevens. Bij een bouw aanvraag of vergunningaanvraag legt u vaak ongewild de hele infrastructuur van uw bedrijf op tafel, inclusief plattegrond en routing. Niet alleen direct betrokkenen zijn daarin geïnteresseerd! Overleg desgewenst met de gemeente hoe het vergunningproces anders ingericht kan worden, bijvoorbeeld welke gegevens (waar) openbaar worden gemaakt. Denk ook aan andere vergunningaanvragen, bijvoorbeeld op het gebied van milieu.

5.2. Medewerker(s)

Welke maatregelen kunnen u en uw medewerkers nemen om hen te beschermen tegen dierenrechtenextremisme?

Hieronder volgt een aantal voorbeelden van preventieve maatregelen die uw medewerkers zelf kunnen nemen om risico's te verminderen of te vermijden.

Informatieverstrekking

- Brief en instrueer uw medewerkers regelmatig, waarbij u ook aangeeft waarom uw organisatie een potentieel doelwit is.
- Wees als medewerker bewust welke informatie u aan wie verstrekt. Denk hierbij ook aan vermelding in vakbladen, tijdschriften en interviews.
- Verstrek aan vreemden geen persoonlijke informatie via de telefoon. Vraag om naam en telefoonnummer, zodat u kunt terugbellen.
- Informeer familieleden om geen informatie over u te verstrekken.
- Overweeg om vermelding van uw gegevens in bijvoorbeeld de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) af te schermen, uit de Telefoongids te laten verwijderen of te kiezen voor kentekenafscherming of notificatie bij de RDW.

Woonomgeving

- Evalueer de beveiliging van de woonomgeving van relevante medewerkers en voorzie deze van professioneel advies.
- Gebruik een afsluitbare buitenbrievenbus en sluit binnenbrievenbussen af.
- Zorg voor een goede verlichting rondom de woning, bij voorkeur met bewegingssensor.
- Zet de vuilcontainer bij voorkeur in een schuurtje.
- Verwijder naambordjes.
- Parkeer uw auto bij voorkeur binnen.
- Installeer een beveiligingscamera.
- Zorg dat u vanuit uw slaapkamer de politie kunt bellen.
- Plaats een (extra) brandblusser bij de voordeur.
- Vraag gezinsleden en burens onregelmatigheden bij uw woning te melden.
- Maak aantekeningen in uw agenda van verdachte situaties en/of illegale activiteiten.
- Zorg dat u bekend bent bij de wijkagent.

Internet gebruik

Dierenrechtenextremisten maken veelvuldig gebruik van internet. Via de website www.wieowie.nl kunt u nagaan welke informatie zoal over u op internet te vinden is.

- Vermijd plaatsing van persoonlijke informatie op internet, zoals bijvoorbeeld Hypes en Linked-In.
- Maak gebruik van een 'nickname', 'filters' en 'sterke', moeilijk te kraken wachtwoorden.
- Ga na of uw computernetwerk voldoende beveiligd is.
- En tenslotte: gebruik de privécomputer niet voor zakelijke doeleinden.

6

Actie vraagt om reactie

6.1. Acties gericht tegen uw organisatie

Uw organisatie kan zowel te maken krijgen met legale acties van dierenrechtenactivisten als illegale activiteiten van dierenrechtenextremisten. We geven hieronder aan welke mogelijkheden er zijn om daarmee om te gaan.

Wees pro-actief

Demonstraties

Voorop staat: vrijheid van meningsuiting is één van de kernwaarden van onze samenleving.

Een verworvenheid die wij in onze democratische rechtsstaat koesteren. Uitingvormen hiervan zijn demonstraties en betogingen. Het recht op betoging is vastgelegd in onze Grondwet. Het merendeel van de demonstraties en betogingen verloopt zonder problemen.

In de Algemene Plaatselijke Verordening van uw gemeente kunt u de regels terugvinden die uw gemeente hanteert voor demonstraties en betogingen. De gemeente moet in ieder geval aangeven in welke gevallen de gemeente hiervan vooraf schriftelijk op de hoogte moet worden gesteld. Daarnaast moet zij aangeven wanneer en welke informatie vooraf aangeleverd moet worden. Meestal

geldt hiervoor een termijn van 24-72 uur. U kunt met uw gemeente afspreken dat u op de hoogte wordt gesteld wanneer een demonstratie in de omgeving van uw organisatie zal plaatsvinden. De gemeente kan uitsluitend aanwijzingen geven ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden. Wanneer een demonstratie niet is gemeld, kan de burgemeester deze - zodra hij ervan op de hoogte raakt - in het uiterste geval verbieden. In hoofdstuk 8 zullen we hier uitgebreider op ingaan.

Hieronder volgt een aantal concrete voorbeelden van pro-actieve maatregelen:

- Probeer vooraf of na afloop van een vreedzaam verlopen legale demonstratie de dialoog aan te gaan met de betreffende organisatie.
- Breng uw medewerkers vooraf op de hoogte van de demonstratie.
- Zie een legale demonstratie als een kans om naar de media uit te leggen wat uw organisatie voor de maatschappij betekent. Bereid u hierop voor met behulp van een communicatieplan.
- Informeer uw medewerkers over hoe zij uw organisatie dienen binnen te komen of te verlaten, bijvoorbeeld via een achtergang of op welke tijdstippen.
- Geef aan hoe zij zich het beste ten tijde van een demonstratie kunnen gedragen (vermijden van contact, discussie, confrontatie) richting actievoerders.
- Verzoek uw medewerkers om bezoekers te informeren over de demonstratie.
- Zorg dat deuren, ramen, gordijnen en lamellen van het gebouw gesloten zijn.
- Als u vermoedt dat een demonstratie niet vooraf is gemeld, neem dan contact op met de politie.

Wanneer uw organisatie vaker te maken heeft gehad met demonstraties waarbij ook illegale activiteiten plaatsvonden, dan kunt u uw medewerkers instrueren om bijzonderheden te melden, zoals kentekens van voertuigen van demonstranten, informatie door te geven over demonstranten die zij herkennen of over logo's, pamfletteksten en foto's.

Aanvullende maatregelen

Aangifte

De meest voorkomende strafbare feiten gerelateerd aan dierenrechtenextremisme zijn beledigingen, smaad, smaadschrift, laster, vernieling, brandstichting, mishandeling en bedreiging. Doen dergelijke feiten zich voor, dan kunt u het beste (namens uw organisatie) **aangifte** doen, want **alleen** dan kan de politie onderzoek doen.

Aangifte doen betekent de politie verzoeken een strafrechtelijk onderzoek in te stellen. Iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit kan hiervan aangifte doen. De politie is verplicht aangifte van een strafbaar feit op te nemen. Aan de hand van de aangifte wordt zo goed mogelijk vastgelegd wat er is gebeurd en wordt nagegaan of aanhouding van de verdachten mogelijk is.

Sommige mensen zijn bang om aangifte te doen omdat een aangifte het thuisadres van de aangever vermeldt. Om hieraan tegemoet te komen bestaat bij aangifte de mogelijkheid van een **domiciliekeuze**, bijvoorbeeld door het bedrijfsadres op te geven of dat van het politiebureau ter plaatse. Uw plaatselijke politiekorps kan u hierbij adviseren.

Ook de kleinste incidenten kunnen van groot belang zijn voor het opsporingsonderzoek. De politie vindt het daarom erg belangrijk dat u aangifte doet.

Verhalen van schade

Wanneer het gaat om het verhalen van de geleden schade door het slachtoffer (zowel organisatie als medewerker) op de dader, zijn er verschillende mogelijkheden:

- bij eenvoudig vast te stellen schade kan de politie bemiddelen;
- de schadevergoeding kan onderdeel zijn van de uitspraak in het strafproces;
- wanneer de verdachte voor de rechter moet verschijnen, kan het slachtoffer zich (onder een aantal voorwaarden) kosteloos voegen in het strafproces;
- het slachtoffer kan een civielrechtelijk proces starten.

Voor meer informatie staan achterin deze publicatie relevante contactgegevens.

Pelsdierfokkers hebben een intercollegiale alarmeringsregeling. Dit houdt in dat fokkers aan een contactpersoon meldingen kunnen doorgeven van bijzonderheden die ze rond de hun bedrijf waarnemen. De contactpersoon informeert andere fokkers en de politie. Op deze manier is iedereen alert en krijgt de politie informatie aangeleverd over waargenomen bijzonderheden.

Melding

Daarnaast beschikt het Korps landelijke politiediensten over een meldpunt voor incidenten gerelateerd aan dierenrechtenextremisme voor vertegenwoordigers van brancheorganisaties. Geef incidenten door aan de vertegenwoordiger van uw branche. Deze zorgt ervoor dat de informatie doorgeleid wordt naar het meldpunt.

Vermelding privégegevens op websites dierenrechtenextremisten

Mochten uw privégegevens of die van uw medewerkers op een website vermeld worden die gebruikt wordt door dierenrechtenextremisten, dan kunt u contact opnemen

met de lokale politie. Het Openbaar Ministerie kan vervolgens in overleg met de betrokkene stappen ondernemen als het om een Nederlandse site gaat. Daarnaast kunt u eventueel

civilrechtelijke stappen ondernemen om deze gegevens te laten verwijderen. Zie hiervoor ook www.mijnprivacy.nl.

Nazorg medewerkers

Als werknemers geconfronteerd worden met agressie of geweld, is snelle opvang erg belangrijk. Voor u als werkgever ligt hier een belangrijke taak. Slachtoffers van een incident voelen zich vaak bang, onzeker en onveilig. In het ergste geval volgt ziekteverzuim of zelfs kans op arbeidsongeschiktheid. Door uw werknemers snel hulp aan te bieden verloopt de re-integratie beter en neemt de kans op langdurig ziekteverzuim af. (Zie ook hoofdstuk 9 Slachtofferhulp)

Het kan helpen om uw medewerkers erop te wijzen dat de strategie van de actievoerders gericht is op angst zaaien en niet op slachtoffers maken.

Afspraken met verzekeraars

Ieder bedrijf of instelling kan afspraken maken met verzekeraars omtrent schade bij medewerkers thuis. Het ingooien van een ruit of andere schade kan dan gezien worden als bedrijfsschade en vallen onder de bedrijfsdekking.

6.2. Acties gericht tegen uw medewerker(s)

Ondanks de genomen preventieve maatregelen kan het voorkomen dat dierenrechten-extremisten uw medewerkers toch 'weten te vinden'. Uw medewerker kan zich dan overdag

of 's nachts geconfronteerd zien met extremisten voor of in de nabijheid van de privéwoning.

Hieronder volgt een aantal adviezen hoe te handelen bij een 'home visit'

- Bel de politie (112) en doe altijd aangifte. Meld altijd dat het vermoedelijk gaat om dierenrechtenextremisme.
- Ga in ieder geval niet naar buiten en ga geen confrontatie of discussie aan. Immers, dat is precies wat de extremisten willen.
- Sluit deuren en ramen, gordijnen en lamellen en ga niet voor het raam staan kijken.
- Ruim niets op voordat de politie sporenonderzoek heeft gedaan.
- Leg zoveel mogelijk vast over de extremisten, bijvoorbeeld foto's, film, teksten op spandoeken en logo's.
- Informeer bij voorkeur uw werkgever. U kunt zich het beste van commentaar onthouden bij media-aandacht.
- Volg het advies van de politie op ten aanzien van te nemen maatregelen.
- Overweeg om uw burens te informeren over de situatie.

Aangifte

Als werkgever kunt u ook bij uw medewerkers het belang van aangifte benadrukken. Als zij bang zijn dat bij een aangifte hun thuisadres bekend wordt, is domiciliekeuze een optie. (Zie ook hoofdstuk 6.1)

Communicatie

De media

Dierenrechtenextremisme is een fenomeen, waar de media veel nieuwswaarde aan hechten. Denk eraan: dierenrechtenextremisten doen er zelf veel aan om de publiciteit te zoeken. Zonder aandacht in de media is de impact van hun acties op de samenleving gering.

Hieronder volgt een aantal concrete communicatie-adviezen

- Wanneer uw organisatie slachtoffer is van enige vorm van dierenrechtenextremisme is terughoudendheid in communicatie van belang. Dit om niet bij te dragen aan de door extremisten gewenste media-aandacht voor hun acties.
- De gedachte het 'onder de pet' te houden, is echter een illusie. Het is verstandig alleen 'desgevraagd' te reageren. In dat geval met een solide, objectieve berichtgeving.
- Mocht een reactie onvermijdelijk zijn, dan is afstemming over woordvoering met politie, justitie en/of de gemeente dringend gewenst.
- Wijs in uw organisatie een medewerker aan die belast is met de perscontacten en laat deze als woordvoerder optreden.
- Instrueer medewerkers over de feiten van de activiteiten van dierenrechtenextremisten en hoe ze met de media om moeten gaan.
- U kunt zich voorbereiden op media-aandacht door een conceptpersbericht te formuleren, dat u uitgeeft als om een reactie wordt gevraagd.

Bovenstaande adviezen kunt u ook opnemen in een communicatieprotocol.

Hun 'wapenfeiten' staan anoniem vermeld op vaak in de Verenigde Staten gehoste sites als www.directaction.info en www.indymedia.nl. Ook de media maken gebruik van deze bronnen.

Wat mag u van andere partijen verwachten?

8.1. Lokale overheid

In de Wet Openbare Manifestaties is vastgelegd dat voor het recht van betoging door de gemeenteraad regels moeten worden vastgesteld. Deze regels zijn terug te vinden in de Algemene Plaatselijke Verordening van uw gemeente. Beperking van het recht van betoging kan alleen plaatsvinden ter bescherming van de gezondheid, om verkeerstechnische redenen of ter voorkoming van wanordelijkheden. (Zie ook hoofdstuk 6.1)

Een voorbeeld van duidelijke afspraken

In de gemeente Rijswijk bevindt zich een instelling die regelmatig doelwit is van dierenrechtenextremisten. Reden voor de gemeente Rijswijk om een duidelijke procedure voor demonstraties en betogingen te hanteren. 'Zeggen wat je doet en doen wat je zegt' is hierbij het credo. Deze procedure wordt uiteraard ook aan de actievoerders bekend gemaakt. Een voorbeeld van 'Good Practice' dat ook voor andere gemeenten als leidraad kan dienen. Ook voor bedrijven en instellingen is het interessant hiervan op de hoogte te zijn.

• **Gemelde demonstraties**

De gemeente heeft in haar Algemene Plaatselijke Verordening vastgelegd dat demonstraties minimaal 72 uur van te voren per fax aan de burgemeester gemeld moeten worden. Wanneer een melding binnen komt, geeft de gemeente dit direct door aan haar vaste contactpersoon bij de politie.

Hieronder treft u voorbeelden aan van aanvullende voorwaarden die de gemeente Rijswijk aan een demonstratie stelt.

De gelegenheid om te demonstreren wordt geboden, mits:

- de aanwijzingen van de politie nauwgezet worden opgevolgd;
- de demonstratie plaatsvindt op een door de politie aangewezen plaats;
- er geen geweld wordt gebruikt of met geweld wordt bedreigd t.o.v. mensen en goederen;
- er geen vernielingen en/of beschadigingen aan goederen worden aangericht;
- de in- en uitgangen van het terrein vrij gebruikt kunnen blijven;
- het verkeer vrije doorgang kan behouden;
- er geen sprake is van maatschappelijk onaanvaardbare zaken, zoals discriminerende uitlatingen, geschriften of afbeeldingen en racistische leuzen;
- er geen stoffen of voorwerpen worden gedragen of vervoerd, zoals kettingen, helmen, bivakmutsen en/of andere gezichtsbedekkingen, die bestemd of meegebracht zijn om de openbare orde of veiligheid te verstoren of te bedreigen.

De politie ziet toe op de naleving van deze aanwijzingen.

Tevens gaat zij via openbare bronnen op zoek naar achtergrondinformatie. De politie neemt vervolgens contact op met de, op de aanmelding vermelde, contactpersoon van de demonstranten en nodigt deze uit voor een voorgesprek met de politie en gemeente om het doel van de demonstratie toe te lichten. Tevens komen aan de orde: het tijdstip van de demonstratie en afspraken over de verantwoordelijkheden ter plaatse gedurende de demonstratie. Ook het karakter van de demonstratie komt ter sprake. Is het een optocht? Of wordt er bijvoorbeeld geflyerd op een vaste locatie?

• **Afspraken op papier**

Op basis van dit gesprek bepaalt de gemeente of en welke aanvullende voorwaarden zij stelt aan de demonstratie. Dit is maatwerk. Deze voorwaarden worden in een, door de burgemeester ondertekende, brief kenbaar gemaakt aan de demonstranten.

Wanneer een organisatie niet op het voorgesprek verschijnt wordt dit opgenomen in de brief. Er wordt verzocht om voorafgaand aan de demonstratie een getekend exemplaar retour te zenden. Wordt hier niet aan voldaan, dan volgt een herinnerings-

brief. De afspraak zou ook kunnen zijn dat de contactpersoon op de locatie van de demonstratie een getekend exemplaar overhandigt. Wanneer hij geen getekend exemplaar bij zich heeft, wordt de demonstratie op last van de burgemeester beëindigd.

- **Politie-inzet**

De voorwaarden voor de demonstratie worden in de lokale driehoek, voorafgaand aan de demonstratie, doorgenomen. Er wordt op dat moment gekeken naar de actuele situatie en de gewenste politie-inzet. De gemeente draagt zorg voor het juridisch kader waarin een en ander plaatsvindt.

Een demonstratie wordt op last van de burgemeester per direct beëindigd wanneer de voorwaarden niet worden nageleefd. De gemeente bepaalt per demonstratie of haar aanwezigheid wenselijk is. Na afloop vindt direct terugkoppeling plaats aan de gemeente door de politie omtrent het verloop van de demonstratie.

- **Niet gemelde demonstraties**

Indien een demonstratie niet tijdig per fax is gemeld en de gemeente verneemt dat er een demonstratie plaatsvindt, stelt zij direct de politie op de hoogte. Deze zorgt er vervolgens voor dat de demonstratie op last van de burgemeester, op grond van de openbare orde en veiligheid, beëindigd wordt.

8.2. Landelijke overheid

De overheid pakt dierenrechtenextremisme via het strafrecht en met behulp van het lokale bestuur aan. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is het verhogen van het bewustzijn bij potentiële doelwitten en de lokale overheid, alsmede het bieden van handelingsperspectief door middel van voorlichtingsbijeenkomsten en brochures. Bij deze aanpak zijn vele ministeries en organisaties betrokken.

Opsporing en vervolging

Binnen het Openbaar Ministerie zijn officieren van het lokale of Landelijk Parket belast met de aanpak van dierenrechtenextremisme. Onder hun leiding onderzoekt de lokale en/of Nationale Recherche van het Korps landelijke politiediensten incidenten op het gebied van dierenrechtenextremisme. Zij ondersteunen de regiokorpsen bij de opsporing van deze extremisten. Daarnaast is bij het onderdeel IPOL van het Korps landelijke politiediensten een meldpunt opgericht voor vertegenwoordigers van brancheorganisaties. (Zie ook hoofdstuk 6.1)

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

Het onderzoek van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst naar dierenrechtenextremisme is er op gericht ongekende dreigingen zichtbaar te maken. Het onderzoek kan resulteren in ambtsberichten aan het Openbaar Ministerie, op basis waarvan een strafrechtelijk onderzoek gestart kan worden. De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst zorgt bovendien voor kennisverspreiding aan bedrijven en (kennis-)instellingen over de ontwikkelingen en trends van dierenrechtenextremisme. Meer informatie, onder andere door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst uitgebrachte rapporten, is terug te vinden in het dossier dierenrechtenextremisme op www.aivd.nl.

Relevante organisaties

Betrokken ministeries

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (coördinatie)

Ministerie van Justitie

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Slachtofferhulp

Voor informatie en hulp kunnen werkgever en werknemer zich altijd wenden tot de politiefunctionaris waarbij aangifte is gedaan. Slachtofferhulp, onderdeel van de regionale politie, benadert, kort nadat aangifte is gedaan, slachtoffers telefonisch of schriftelijk en zorgt, indien gewenst, voor verdere begeleiding. Met slachtofferhulp kunt u contact opnemen via het gratis telefoonnummer 0900-0101. Op de website van Slachtofferhulp Nederland zijn tips, brochures en standaardbrieven te vinden.

Nuansa

Nuansa is het Kennis- en Adviescentrum Polarisatie en Radicalisering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Nuansa is gericht op een snelle reactie (uiterlijk de volgende werkdag) op uw vragen omtrent polarisatie en radicalisering, waarvan dierenrechtenextremisme deel uit maakt. Op de website (www.nuansa.nl) is een database van publicaties te vinden met zowel wetenschappelijke onderzoeken, handleidingen voor de praktijk als een uitwisseling van 'best practices'.

NAVI

Het NAVI (Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuur) brengt overheid en bedrijfsleven samen bij het beschermen van de vitale infrastructuur in Nederland. Centraal staat het voorkomen van uitval van vitale sectoren door moedwillig menselijk handelen. (Zie ook www.navi-online.nl)

Telefoonnummers en websites

Politie bij spoed	112	
Politie	0900-8844 (lokaal tarief)	www.politie.nl
Meld Misdaad Anoniem	0800-7000	
Openbaar Ministerie		www.om.nl
Slachtofferhulp Nederland	0900-0101 (lokaal tarief)	www.slachtofferhulp.nl

Postbus 51 brochures

In deze publicatie staan de reactiemogelijkheden voor werkgevers en werknemers na een incident van agressie en geweld, samenhangend met dierenrechtenextremisme. In onderstaande brochures vindt u meer informatie over onderwerpen die maar kort besproken zijn:

- Justitie en slachtoffers
- Voegen in het strafproces
- Civiele procedure
- Getuige in het strafproces
- U wilt rechtsbijstand
- Schadevergoedingsmaatregel
- Schadefonds Geweldsmisdrijven

U kunt deze brochures bestellen bij:

Postbus 51 infolijn, tel: 0800 – 8051 (gratis)

internet: www.postbus51.nl

e-mail: vragen@postbus51.nl

De meeste bovengenoemde brochures zijn ook verkrijgbaar bij Slachtofferhulp Nederland of het Juridisch loket.

Overige websites

www.aivd.nl	www.nctb.nl
www.cdpweb.nl	www.nuansa.nl
www.ez.nl	www.ocw.nl
www.hetjl.nl	www.schadefonds.nl
www.hetccv.nl	www.slachtofferhulp.nl
www.justitie.nl	www.szw.nl
www.lnv.nl	www.vare.org.uk
www.mijnprivacy.nl	www.veiligepublieketaak.nl
www.minbzk.nl	www.veiligezorg.nl
www.mkb.nl	www.vno-ncw.nl
www.navi-online.nl	www.vws.nl

